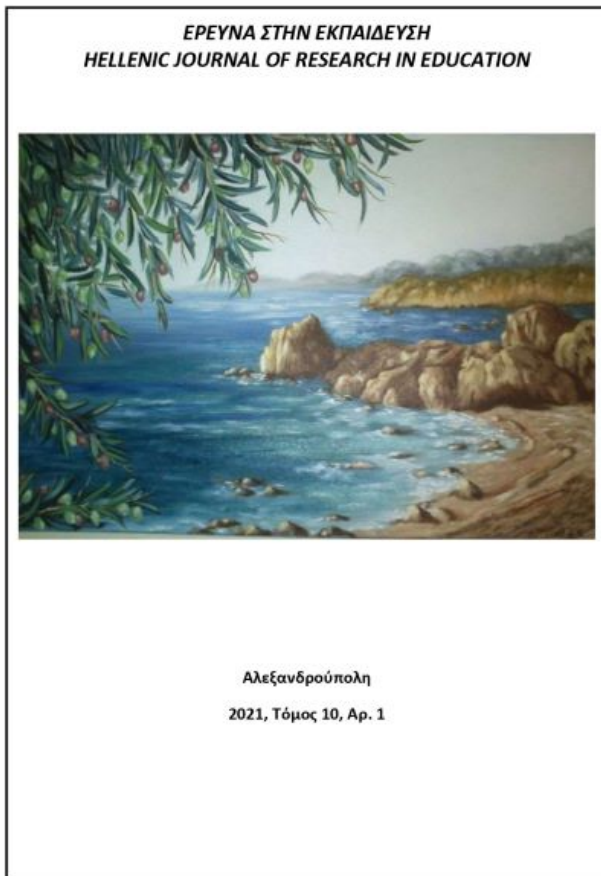

Έρευνα στην Εκπαίδευση

Τόμ. 10, Αρ. 1 (2021)

Η ικανοποίηση των διευθυντών σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την επάρκεια χρηματοδότησης των λειτουργικών δαπανών και συντήρησης των εγκαταστάσεων και των υποδομών των σχολείων

Ελευθερία Αργυροπούλου, Εμμανουήλ Γκαραβέλλας, Ελισσάβετ Λιντζεράκου

doi: [10.12681/hjre.26671](https://doi.org/10.12681/hjre.26671)

Copyright © 2021, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΓΚΑΡΑΒΕΛΛΑΣ, ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ ΛΙΝΤΖΕΡΑΚΟΥ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αργυροπούλου Ε., Γκαραβέλλας Ε., & Λιντζεράκου Ε. (2021). Η ικανοποίηση των διευθυντών σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την επάρκεια χρηματοδότησης των λειτουργικών δαπανών και συντήρησης των εγκαταστάσεων και των υποδομών των σχολείων. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*, 10(1), 213–228. <https://doi.org/10.12681/hjre.26671>

Η ικανοποίηση των διευθυντών σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την επάρκεια χρηματοδότησης των λειτουργικών δαπανών και συντήρησης των εγκαταστάσεων και των υποδομών των σχολείων¹.

Ελευθερία Αργυροπούλου^α, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης, Εμμανουήλ
Γκααραβέλλας^β, Διδάκτωρ ΠΤΠΕ Πανεπιστημίου Κρήτης,
Ελισσάβητ Λιντζεράκου^γ, Υποψ. διδάκτωρ ΠΑΙΤΔΕ, Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει την ικανοποίηση των διευθυντών των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σχετικά με τη χρηματοδότηση των λειτουργικών αναγκών και δευτερευόντως με τη συντήρηση των εγκαταστάσεων και των υλικοτεχνικών υποδομών των σχολικών μονάδων, όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά την επιβολή των οικονομικών μέτρων για την ανάκαμψη της χώρας από την πρόσφατη οικονομική κρίση. Για τη διερεύνηση υιοθετήθηκε η ποσοτική μεθοδολογία. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 852 διευθυντές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από όλη τη χώρα. Τα αποτελέσματα της έρευνας κατέδειξαν ότι ο βαθμός ικανοποίησης των διευθυντών –προϊσταμένων είναι μέτριος έως χαμηλός, αφού τα κονδύλια που διατέθηκαν ήταν ικανά να καλύψουν μόνον ένα μέρος των επειγουσών αναγκών λειτουργίας. Η σημασία της έρευνάς μας έγκειται στο γεγονός ότι προσπορίζει πρόσφατα και επίκαιρα στοιχεία από το πεδίο και αποπειράται να τεκμηριώσει με αυτά την μέχρι τώρα θρυλούμενη υποχρηματοδότηση των σχολικών μονάδων.

Abstract

The purpose of this paper is to explore school principals' satisfaction regarding the funding of operational and maintenance costs in their schools in the post-memoranda era, after the imposition of financial measurements. The study adopts a quantitative methodology design using a forced-answer questionnaire. The sample includes 852 Primary and Secondary school principals from all over Greece. The results indicate that the principals' degree of satisfaction varies from medium to low because the allocated funds could partially cover only urgent needs. Variations have also been detected depending on respondents' gender, type and level of school. The study offers updated and extensive evidence from the field in regard to the underfunding of schools.

© 2021, Ε. Αργυροπούλου, Ε. Γκααραβέλλας, Ε. Λιντζεράκου,
Άδεια CC-BY-SA 4.0

«Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», στο πλαίσιο της Πράξης «Ενίσχυση του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού μέσω της υλοποίησης διδακτορικής έρευνας» (MIS-5000432), που υλοποιεί το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ)»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπεύθυνος επικοινωνίας: Αργυροπούλου Ελευθερία, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης,
Πανεπιστήμιο Κρήτης, eargirop@uoc.gr

URL: <http://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hjre/index>

Λέξεις κλειδιά: διευθυντές, ικανοποίηση, λειτουργικές δαπάνες σχολικών μονάδων, υλικοτεχνικές υποδομές σχολικών μονάδων, οικονομική κρίση

Key words: principals' satisfaction, economic/financial crisis, education, school operational costs.

Εισαγωγή

Η κατανομή των κονδυλίων λειτουργικών αναγκών έχει αποτελέσει αντικείμενο πολλών μελετών γύρω από τον τρόπο και τις παραμέτρους λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Johnes, 2014). Και τούτο διότι η κατανομή αυτή αποτελεί ενδεχομένως κριτήριο πολιτικών αποφάσεων για τη συνέχιση ή μη της εύρυθμης λειτουργίας τους.

Συνήθως η διερεύνηση των αναγκών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων -και η κατ' επέκτασιν ικανοποίησή τους- αποτελεί το λογικό έρεισμα, επί του οποίου θα στηριχθεί εν δυνάμει η κατανομή των κονδυλίων αυτών.

Στην παρούσα μελέτη, ως χώροι αναφοράς και διερεύνησης της σχέσης μεταξύ των λειτουργικών αναγκών, της συντήρησης των εγκαταστάσεων και υποδομών αφενός και της επαρκούς κάλυψης όλων των ανωτέρω από τα διατιθέμενα κονδύλια των δήμων αφετέρου, χρησιμοποιούνται οι σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Ωστόσο, τίθεται το ερώτημα: ποιος από τους συντελεστές του εκπαιδευτικού φαινομένου [διευθυντής, εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς, λοιποί εξωτερικοί εταίροι] αποτελούν την ασφαλέστερη πηγή πληροφοριών τόσο για τις ανάγκες λειτουργίας των σχολείων, όσο και για την επάρκεια των κατανεμομένων κονδυλίων; Και πως μπορεί ο ερευνητής να αποτιμήσει τα ζητούμενα αυτά; Ένας ολιστικός και συμπεριληπτικός τρόπος προσέγγισης των προκαταρκτικών αυτών ερωτημάτων θα ήταν η διερεύνηση των απόψεων όλων των παραπάνω συντελεστών του εκπαιδευτικού φαινομένου. Αν και κάτι τέτοιο εκ πρώτης όψεως θα προσέφερε αυξημένη αντικειμενικότητα στα συμπεράσματα της έρευνας, αυτό δεν είναι ερευνητικά ασφαλές για πολλούς λόγους: **α.** όλοι οι συντελεστές δεν διαθέτουν την ίδια πληροφόρηση και αντίληψη των αναγκών, **β.** δεν έχουν όλοι πρόσβαση στα κέντρα λήψης αποφάσεων κατανομής κονδυλίων, ούτε στο σκεπτικό της κατανομής, **γ.** δεν διαθέτουν όλοι το προηγούμενο γνωστικό υπόβαθρο, ώστε να αποτιμήσουν σωστά την ικανοποίηση [ή μη] των λειτουργικών αναγκών μέσα στις σχολικές μονάδες.

Στην παρούσα εργασία προκρίθηκε ως ασφαλέστερη αφετηρία διερεύνησης η λήψη, ανάλυση και συζήτηση των απόψεων των διευθυντών σχολικών μονάδων, αφού αυτοί είναι οι κατ' εξοχήν γνώστες των αναγκών των οργανισμών που διοικούν και οι υπεύθυνοι για τη λήψη και διάθεση των λειτουργικών κονδυλίων, σύμφωνα με το ελληνικό διοικητικό πλαίσιο. Ως αφορμή για τη διαμόρφωση των απόψεων των διευθυντών λαμβάνεται η ικανοποίηση που αισθάνονται από τον επιμερισμό και εν τέλει τη λήψη των λειτουργικών κονδυλίων σε σχέση με τις ανάγκες λειτουργίας και συντήρησης που καλούνται να καλύψουν στα σχολεία τους. Σύμφωνα με ορισμένους ερευνητές, η ικανοποίηση αυτή μπορεί να εντάσσεται στην ευρύτερη αντίληψη ικανοποίησης που διαμορφώνουν για τη θέση και το ρόλο τους και το επάγγελμά τους εν γένει (Mulford, 2003* Friedman, Friedman and Markow, 2008* Liu and Bellibas, 2018)². Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι στην παρούσα μελέτη η έννοια της ικανοποίησης έχει καθαρά διοικητική χροιά. Με άλλα λόγια, αφορά την απόκριση σε διαγνωσμένες υλικές ανάγκες ενός οργανισμού, η διερεύνηση των οποίων έχει προηγηθεί με την [πιθανή] χρήση τεχνικών διερεύνησης οργανωσιακών αναγκών [Αργυροπούλου, 2015:110-115]³.

Τα δεδομένα της παρούσας μελέτης ελήφθησαν κατά το πρώτο τέταρτο του έτους 2020. Είχαν ήδη προηγηθεί σημαντικές αλλαγές στο πλαίσιο προσπορισμού των λειτουργικών κονδυλίων ως αποτέλεσμα των μειώσεων που υπαγορεύτηκαν από την κρίση του 2009, την υπογραφή των μνημονίων και την αλλαγή του κανονιστικού πλαισίου χρηματοδότησης (Ν. 3852/2010). Επιπλέον, ο διαλείπων χρόνος μεταξύ της έναρξης της κρίσης - μείωσης των κονδυλίων και της λήψης των δεδομένων θεωρήθηκε ικανός -κατά τους ερευνητές- για να αποτυπωθεί πλήρως η διαδικασία παγίωσης αφενός μεν του νέου κανονιστικού πλαισίου, αφετέρου των πρακτικών που υιοθετήθηκαν από την κεντρική διοίκηση και τους ΟΤΑ σχετικά με τον επιμερισμό των δαπανών και την κατανομή των λειτουργικών κονδυλίων.

² Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο βαθμός συμμετοχής του παράγοντα «χρηματοδότηση» των σχολικών μονάδων στην ικανοποίηση από το επάγγελμά τους ποικίλλει ανάλογα με το πολιτικό, οικονομικό, διοικητικό και πολιτιστικό/πολιτισμικό συγκείμενο, μέσα στο οποίο διεξάγεται η έρευνα.

³ Αρα, δεν σχετίζεται με την ικανοποίηση προσωπικών-ατομικών αναγκών. Επομένως, η εργασία δεν αποτελεί αντικείμενο μελέτης της ψυχολογίας και για το λόγο αυτό ερευνητές δεν ασχολούνται με θεωρίες ικανοποίησης προσωπικών αναγκών.

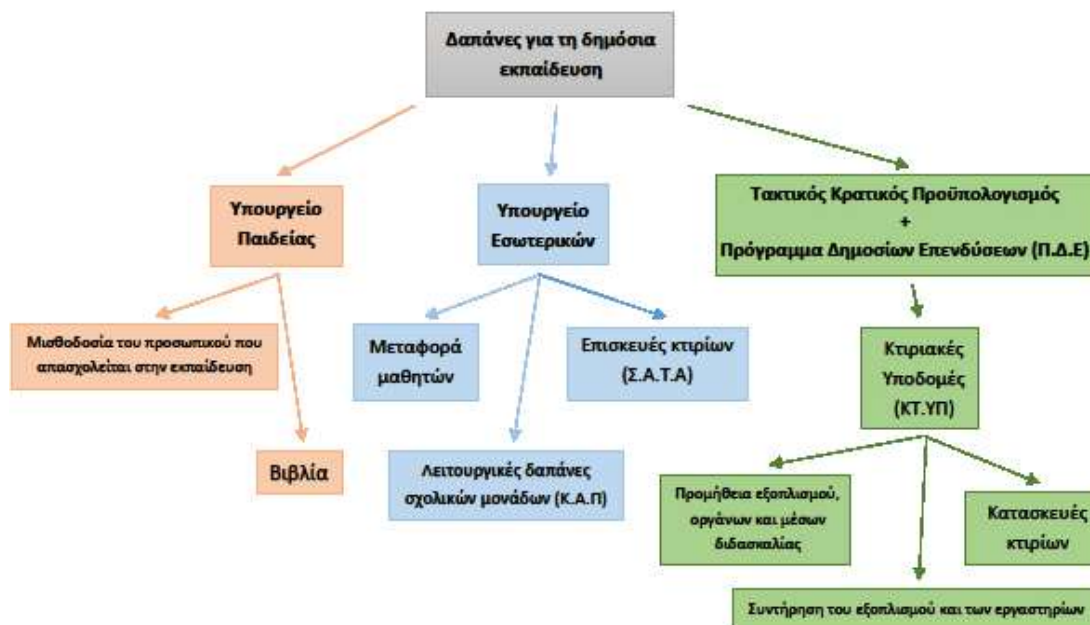
Ανάλυση της χρηματοδότησης της ελληνικής εκπαίδευσης στα χρόνια της οικονομικής κρίσης

Η χρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πραγματοποιείται, κατά κύριο λόγο, από το κράτος μέσω του Τακτικού Προϋπολογισμού και του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και σε μικρότερο βαθμό από μη κρατικές πηγές και ιδιώτες (Eurydice, 2020). Αναλυτική περιγραφή της χρηματοδότησης της εκπαίδευσης ανά είδος δαπάνης παρουσιάζεται στο Σχήμα 1.

Η διάθεση του μεγαλύτερου μέρους της δημόσιας χρηματοδότησης για την εκπαίδευση (τρέχουσες δαπάνες και δαπάνες επενδύσεων) γίνεται από την κεντρική κυβέρνηση με μεταβίβαση πιστώσεων στις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης ή στους Δήμους. Ειδικότερα, ο Τακτικός Προϋπολογισμός του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων καλύπτει τις δαπάνες μισθοδοσίας του προσωπικού που απασχολείται στην εκπαίδευση, ενώ από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών, μέσω των Δήμων, καλύπτονται οι λειτουργικές δαπάνες των σχολείων (Eurydice, 2020).

Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) καλύπτει κυρίως τις δαπάνες πάγιου κεφαλαίου, δηλαδή την αγορά ακινήτων, τις κατασκευές και επισκευές των κτηρίων και εγκαταστάσεων, την προμήθεια και συντήρηση του εξοπλισμού και των εργαστηρίων. Επίσης, καλύπτει τις δαπάνες προετοιμασίας και δημιουργίας νέων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, την ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας και γενικότερα τη στήριξη της συνολικής εκπαιδευτικής πολιτικής (Eurydice, 2020).

Αναφορικά με τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης από κοινοτικούς πόρους, μέσω του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020, οργανώνονται και υλοποιούνται καινοτόμα και αναπτυξιακά προγράμματα που χρηματοδοτούνται κατά 75% ή 80% από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατά 25% ή 20% από εθνικούς πόρους του ΠΔΕ (Eurydice, 2020).

Σχήμα 1: Χρηματοδότηση της εκπαίδευσης ανά είδος δαπάνης

Πιο αναλυτικά, η μισθοδοσία του προσωπικού που απασχολείται στην εκπαίδευση και η προμήθεια των βιβλίων πραγματοποιείται από το Υπουργείο Παιδείας. Το Υπουργείο Εσωτερικών, μέσω των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (Κ.Α.Π)⁴ και της Συλλογικής Απόφασης Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Σ.Α.Τ.Α), καλύπτει τα έξοδα που αφορούν τις λειτουργικές ανάγκες των σχολείων, τις

⁴ Το ποσό εκταμιεύεται από το λογαριασμό του Υπουργείου Εσωτερικών που τηρείται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων με τον τίτλο «Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι των Δήμων για την κάλυψη λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών» (<https://www.ypes.gr/leitoyrgikes-dapanes-scholeion/>)

επισκευές και συντήρηση των κτιρίων και τη μεταφορά των μαθητών. Και τέλος, η προμήθεια εξοπλισμού, οργάνων και μέσων διδασκαλίας για τα σχολεία, η συντήρηση του εξοπλισμού και των εργαστηρίων και οι κατασκευές νέων κτιρίων ανήκουν στην αρμοδιότητα των Κτιριακών Υποδομών (ΚΤ.ΥΠ), που χρηματοδοτείται από τον τακτικό κρατικό προϋπολογισμό και το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).

Στο Παράρτημα παρουσιάζονται αναλυτικά τα στοιχεία μείωσης των δαπανών σε τρεις ενότητες: α. 2012-2016⁵ αμιγώς οικονομική κρίση, συγκεντρωτικά στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ, β. 2017-2018: τελευταία έτη προ της εξόδου από τις μνημονιακές υποχρεώσεις, στοιχεία από τους δημοσιευμένους προϋπολογισμούς του ΥΠΑΙΘ, γ. 2020: πανδημία – κρίση⁶.

Έννοια και Διαχείριση των λειτουργικών δαπανών των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης αφορά δυο μεγάλες κατηγορίες δαπανών, τις δαπάνες μισθοδοσίας του προσωπικού και τις λειτουργικές δαπάνες [non-salary costs]. Με τον όρο «λειτουργικές δαπάνες» των σχολικών μονάδων νοούνται τα έξοδα που δαπανώνται για την καθημερινή εύρυθμη λειτουργία των εγκαταστάσεων τους και την ευημερία των εργαζομένων σε αυτές (Levačič, 1994). Στην κατηγορία όλες εκείνες οι δαπάνες που αφορούν τις σχολικές εγκαταστάσεις, όπως καθαριότητα, έξοδα ηλεκτροδότησης και υδροδότησης, τηλεφωνικών συνδέσεων, αγοράς αναλωσίμων υλικών, συντήρησης και μικροεπισκευών, κα (Knight, 1993, Levačič, 1994) και στην Ελλάδα καλύπτονται από κονδύλια του Υπουργείου Εσωτερικών μέσω των Δήμων.

Η συζήτηση των λειτουργικών δαπανών ως στοιχείου των προϋπολογισμών των σχολικών μονάδων στη διεθνή βιβλιογραφία παρουσιάζει μια ιδιαίτερη δυναμική στη δεκαετία 1990-2000 υπό την επίδραση των εκπαιδευτικών αλλαγών που λαμβάνουν χώρα πρωτίστως στο Ηνωμένο Βασίλειο μετά την εισαγωγή της Reform Act του 1988 και στη συνέχεια στα υπόλοιπα αγγλοσαξονικού τύπου εκπαιδευτικά συστήματα, για παράδειγμα Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία (Cuttance, 1993, Caldwell, 1993). Στο πλαίσιο της τάσης για αποτελεσματικότητα στην εκπαίδευση (the School Effectiveness Movement) τα σχολεία όφειλαν να διαχειρίζονται μόνο τους και αυτόνομα όλες τις υποθέσεις τους (school-based management), μεταξύ δε αυτών και την εξεύρεση και διαχείριση των απαιτούμενων κονδυλίων συντάσσοντας τους ετησίους προϋπολογισμούς και απολογισμούς (Dimmock, 1993). Το πρόσωπο που καλείτο να επωμιστεί την ευθύνη της διαχείρισης των εσόδων και των δαπανών των σχολικών μονάδων ήταν ο διευθυντής. Στο πλαίσιο αυτό διατυπώθηκε και η υπόθεση ότι η κάλυψη των αναγκών των σχολείων μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση της επίδοσης των μαθητών, γεγονός που αμφισβητήθηκε από τους ερευνητές αφενός μεν διότι δεν μπορούσε να στηριχτεί σε σαφή, αντικειμενικά και μετρήσιμα κριτήρια, αφετέρου διότι θεωρήθηκε περισσότερο επιχείρημα για την προώθηση πολιτικών από τις κυβερνήσεις χωρίς πλήρη δυνατότητα διερεύνησης (Knight, *οπ.π.*).

Στην Ελλάδα η διαχείριση των οποιασδήποτε φύσεως οικονομικών εισροών και εκροών των σχολικών μονάδων δεν απετέλεσε ιδιαίτερο πόλο διερεύνησης. Το συγκεντρωτικό διοικητικό σύστημα στη χώρα προδιαγράφει κεντρικά τη διάθεση και διαχείριση των κονδυλίων. Οι μελέτες που εμφανίζονται στον ελληνικό χώρο για τις λειτουργικές δαπάνες των σχολικών μονάδων αφορούν κυρίως τη διάθεση των κονδυλίων από τη Σχολική Επιτροπή (Σαΐτης, 2000 * Argyropoulou, 2009) και σε μικρότερο βαθμό το ρόλο και τις δεξιότητες του Διευθυντή στη διαχείρισή τους (Αργυροπούλου, 2012). Μεμονωμένες εργασίες σχετικά με τις εκπαιδευτικές δαπάνες στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση αφορούν α. συγκεκριμένες μόνον περιοχές της χώρας και συγκεκριμένη βαθμίδα εκπαίδευσης σε προηγούμενες δεκαετίες, χωρίς να δίνουν μια συνολική αντίληψη για το τι συμβαίνει σε όλη τη χώρα (Γεωργόπουλος, 2009) και β. πιο πρόσφατα θέματα διαφάνειας στη διαχείριση των κονδυλίων σε επίπεδο Σχολικής Επιτροπής (Αργυροπούλου και Γκαραβέλλας, 2019). Ωστόσο, μετά το 2010 και την αλλαγή στη μορφή, τη συγκρότηση και τις αρμοδιότητες της Σχολικής Επιτροπής που επήλθε με τον αυτοδιοικητικό νόμο με την επωνυμία «Καλλικράτης» (Ν.3852/2010), φαίνεται να μην υπάρχουν μελέτες σχετικά με τις εκπαιδευτικές δαπάνες και ιδίως τις λειτουργικές [με τη χρήση του όρου, όπως περιγράφηκε πιο πάνω]. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι συρρικνώθηκαν

⁵ Υπάρχει μικρή αύξηση στη χρηματοδότηση του έτους 2013 η οποία, ωστόσο, αναιρείται τα επόμενα έτη.

⁶ Στους δημοσιοποιημένους στη σελίδα του ΥΠΑΙΘ Προϋπολογισμούς του 2019 δεν υπάρχουν ξεχωριστές ενδείξεις για τις δαπάνες στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

σημαντικά τα κονδύλια που εισπράττουν οι σχολικές μονάδες από τη Σχολική Επιτροπή, αλλά και στο ότι το εύρος των αρμοδιοτήτων διαχείρισης των λειτουργικών αναγκών που έχουν πλέον οι διευθυντές των σχολικών μονάδων έχει μειωθεί στο ελάχιστο. Σχετικά στοιχεία με τη χρηματοδότηση των σχολικών επιτροπών δίνονται στο Παράρτημα. Ωστόσο, η ικανοποίηση των λειτουργικών αναγκών παραμένει ο βασικός πυλώνας ευημερίας των σχολικών μονάδων και οι διευθυντές συνεχίζουν να μάχονται ώστε να διατηρούν τη λειτουργία τους στο ανώτερο δυνατό επίπεδο.

Η έρευνα

Σκοπός και σπουδαιότητα της έρευνας

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει την ικανοποίηση των διευθυντών των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σχετικά με τη χρηματοδότηση των λειτουργικών αναγκών και δευτερευόντως με τη συντήρηση των εγκαταστάσεων και των υλικοτεχνικών υποδομών των σχολικών μονάδων, όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά την επιβολή των οικονομικών μέτρων για την ανάκαμψη της χώρας από την πρόσφατη οικονομική κρίση. Η σημασία της παρούσας διερεύνησης έγκειται στο γεγονός ότι προσπορίζει στην έρευνα πρόσφατα και επίκαιρα στοιχεία από το πεδίο και αποπειράται να τεκμηριώσει με αυτά την μέχρι τώρα θρυλούμενη υποχρηματοδότηση των σχολικών μονάδων. Ειδικότερα, συλλέγει στοιχεία από τους διευθυντές, τους καθ' ύλην αρμόδιους για τη διαχείριση των λειτουργικών κονδυλίων, οι οποίοι είναι οι μόνοι συντελεστές που διαθέτουν σαφή και ολοκληρωμένη αντίληψη του τι συμβαίνει στο εσωτερικό των μονάδων που διοικούν.

Ερευνητικά ερωτήματα

Η έρευνα θέτει τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

E1: Πόσο ικανοποιημένοι είναι οι διευθυντές σχολικών μονάδων από τη χρηματοδότηση που λαμβάνουν από την ελληνική πολιτεία για την ικανοποίηση των λειτουργικών αναγκών;

E2: Πόσο ικανοποιημένοι είναι οι διευθυντές σχολικών μονάδων από τις κτιριακές εγκαταστάσεις, τα έργα συντήρησης, την καθαριότητα, τον εξοπλισμό και τις προμήθειες υλικών;

Μεθοδολογία

Η προσέγγιση του θέματος έγινε με ποσοτική μεθοδολογία. Ως προσφορότερο εργαλείο συλλογής δεδομένων επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο κλειστών ερωτήσεων σε πεντάβαθμη κλίμακα Likert. Το ερωτηματολόγιο απευθυνόταν σε διευθυντές σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε όλη την επικράτεια και αφορούσε τις απόψεις και τις αντιλήψεις τους σχετικά με τις κτιριακές υποδομές, τον εξοπλισμό, την προμήθεια αναλώσιμων και την καθαριότητα των σχολείων τους. Στο χρονικό διάστημα από 4/2/2020 έως 4/4/2020, εστάλη σε όλους τους διευθυντές, χωρίς διακρίσεις, email με το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο (Λιναρδής, Παπαγιαννόπουλος και Καλησπεράτη, 2011) που είχε δημιουργηθεί στην πλατφόρμα της Google (GoogleForms), με εξασφάλιση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων, καθώς σε κανένα σημείο της έρευνας δεν απαιτούνταν η καταχώρηση προσωπικών δεδομένων ή δεδομένων της σχολικής μονάδας στην οποία προΐστανται. Οι ερευνητές άντλησαν τα email από τις ιστοσελίδες των διευθύνσεων εκπαίδευσης της χώρας, όπου καταχωρούνται τα στοιχεία επικοινωνίας των σχολείων της αρμοδιότητάς τους. Για την στατιστική ανάλυση των δεδομένων των ερωτηματολογίων χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα SPSS Statistics 23.

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 852 διευθυντές σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από όλη την χώρα. Από το σύνολο των 12.945 σχολικών μονάδων που λειτουργούν⁷, το δείγμα αποτέλεσε το 6,6% του πληθυσμού των διευθυντών.

Αποτελέσματα

A. Δημογραφικά στοιχεία

Φύλο: Το 46,8% (N= 399) του δείγματος είναι άνδρες και 53,2% (N=453) γυναίκες.

Ηλικία: Το 63,7% των διευθυντών του δείγματος ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία των 51-60 ετών, το 19,6% ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία των 41-50 ετών, το 9,3% είναι μεγαλύτερο ή ίσο με την ηλικία των 61 ετών, το 7,2% ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία των 31-40 ετών και τέλος, το 0,2% είναι μικρότερο ή ίσο με την ηλικία των 30 ετών.

Σπουδές-Προσόντα: Το 31,5% κατέχει μόνο το βασικό πτυχίο, το 60,9% έχει ολοκληρώσει μεταπτυχιακές σπουδές και το 7,6% είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος

Εκπαιδευτική προϋπηρεσία: Το 0,9% των ερωτηθέντων έχει εκπαιδευτική προϋπηρεσία από 0 έως 5 έτη, το 1,4% έχει προϋπηρεσία 6 έως 10 έτη, το 7,4% έχει προϋπηρεσία 11 έως 15 έτη, το 13,8% έχει προϋπηρεσία 16 έως 20 έτη, το 17% έχει προϋπηρεσία 21 έως 25 έτη, το 23,9% εμφανίζει προϋπηρεσία 26 έως 30 έτη, η πλειοψηφία του δείγματος σε ποσοστό 28,9% δηλώνει προϋπηρεσία 31 έως 35 έτη και τέλος, το 6,6% εμφανίζει προϋπηρεσία 36 έως 40 έτη.

Προϋπηρεσία σε διευθυντική θέση: Το 31,9% των ερωτηθέντων έχει διευθυντική εμπειρία από 0 έως 5 έτη, ποσοστό 32,9% έχει διευθυντική εμπειρία 6 έως 10 έτη, ποσοστό 21,6% έχει διευθυντική εμπειρία 11 έως 15 έτη, ποσοστό 6,7% έχει διευθυντική εμπειρία 16 έως 20 έτη, ποσοστό 4% έχει διευθυντική εμπειρία 21 έως 25 έτη, ποσοστό της τάξης του 1,6% εμφανίζει διευθυντική εμπειρία 26 έως 30 έτη, ποσοστό 0,9% δηλώνει διευθυντική εμπειρία 31 έως 35 έτη και τέλος, το 0,4% εμφανίζει διευθυντική εμπειρία 36 έως 40 έτη.

Περιοχή σχολικής μονάδας: Το 48,6% των διευθυντών δηλώνει ότι το σχολείο του ανήκει σε αστική περιοχή, το 27,3% σε ημι-αστική, το 12,7% σε πεδινή αγροτική/κτηνοτροφική, το 8,0% σε ημι-ορεινή αγροτική/κτηνοτροφική, και το 3,4% σε ορεινή αγροτική/κτηνοτροφική.

B. Άξονες Απαντήσεων

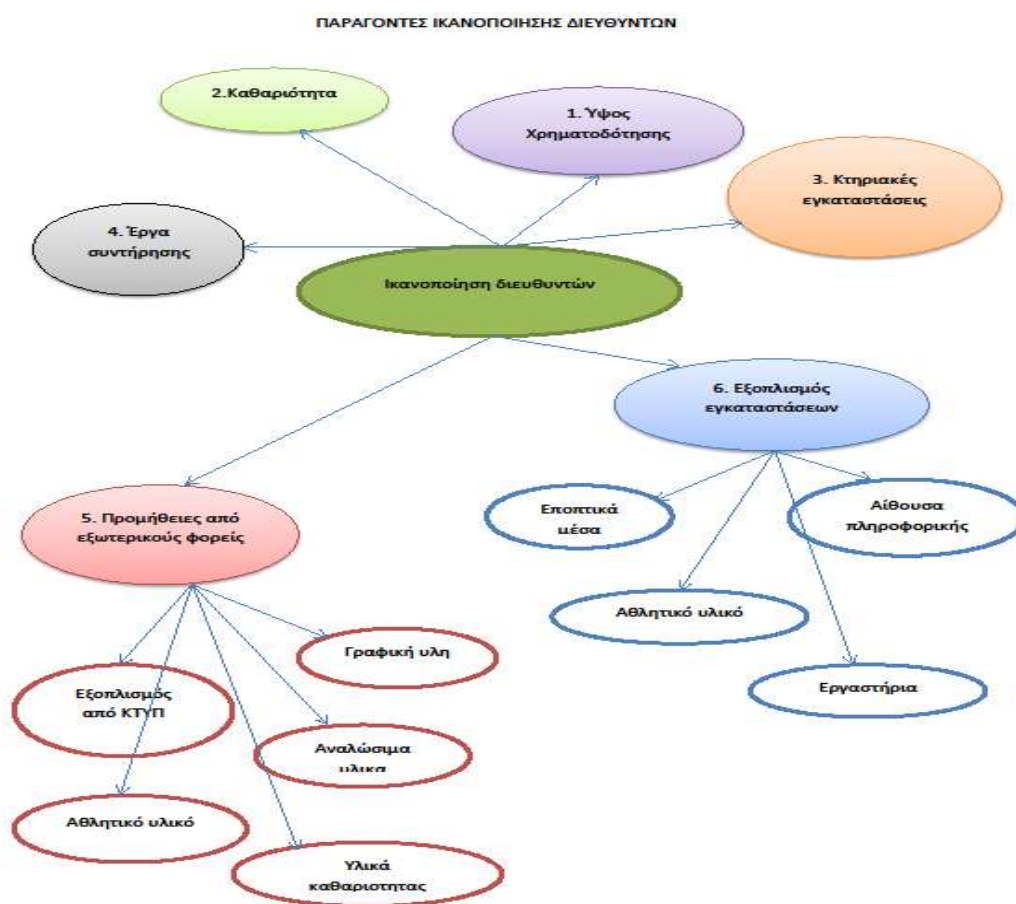
Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στα ερωτήματα της έρευνας οργανώθηκαν στους παρακάτω έξι (6) άξονες, που δηλώνουν τους παράγοντες ικανοποίησης των διευθυντών από την ισχύουσα κατάσταση. Σε κάθε έναν από τους άξονες -πέραν της περιγραφικής ανάλυσης- πραγματοποιήθηκε και επαγωγική ανάλυση με τη χρήση του ελέγχου ανεξαρτησίας χ^2 [Chi-Square], του μη παραμετρικού ελέγχου Krsuskal-Wallis H, αλλά και αλληπάλληλων τεστ Mann-Whitney U, όπου απαιτείτο. Οι συσχετίσεις παρείχαν στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα μόνον σε ορισμένες περιπτώσεις. Αυτές αφορούσαν κυρίως περιπτώσεις συσχέτισης του φύλου και της σχολικής βαθμίδας με τον βαθμό ικανοποίησης των συμμετεχόντων. Μόνον σε μια περίπτωση παρατηρήθηκαν στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα κατά τη συσχέτιση της ικανοποίησης των στελεχών με την μεταβλητή «είδος περιοχής της σχολικής μονάδας» Τα αποτελέσματα ανά άξονα και κατηγορία απεικονίζονται σχηματικά (Σχήμα 2) παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω.

1. Ύψος χρηματοδότησης

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των διευθυντών, το 16,5% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από τη χρηματοδότηση που λαμβάνει, το 24,2% είναι ελάχιστα, το 45,1% μέτρια, το 12,6% πολύ και το 1,7% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένο.

⁷ Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Από τον έλεγχο ανεξαρτησίας Chi-Square που πραγματοποιήθηκε μεταξύ των δημογραφικών στοιχείων και του βαθμού ικανοποίησης των διευθυντών σχετικά με το μέγεθος της χρηματοδότησης που λαμβάνουν από την ελληνική πολιτεία, φαίνεται ότι ο τύπος της περιοχής επηρεάζει σε μικρό βαθμό την άποψη των διευθυντών πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha = 0.05$ [περιοχή: $\chi^2 (20, N= 844) = 37.414, p = 0.010 < \alpha, V = 0.105 < 0.2$]. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι οι διευθυντές των νησιωτικών περιοχών έχουν διαφορετική άποψη από τους διευθυντές των υπόλοιπων περιοχών. Πιο συγκεκριμένα, ενώ το σύνολο των διευθυντών δηλώνουν σε μικρό βαθμό ικανοποιημένοι και σε μεγάλο βαθμό μη ικανοποιημένοι από τη χρηματοδότηση που λαμβάνουν, στις νησιωτικές περιοχές τα αποτελέσματα είναι αντίστροφα (σε μεγαλύτερο βαθμό ικανοποιημένοι και σε μικρότερο μη ικανοποιημένοι). Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τον μη παραμετρικό έλεγχο σύγκρισης μέσων τιμών Krsuskal-Wallis H που πραγματοποιήθηκε και εν συνεχεία από τα αλληπάλληλα τεστ Mann-Whitney U μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής (με sig. < 0.0033).

Σχήμα 2: Παράγοντες ικανοποίησης διευθυντών-προϊσταμένων ως προς τη χρηματοδότηση των λειτουργικών δαπανών σχολικών μονάδων

Ωστόσο, από τον έλεγχο Krsuskal-Wallis H παρατηρήθηκε πως και η βαθμίδα εκπαίδευσης των σχολικών μονάδων επηρεάζει την άποψη των διευθυντών. Από τα αλληπάλληλα τεστ Mann-Whitney U μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής (με sig. < 0.00054945), φαίνεται ότι οι διευθυντές των γυμνασίων (Δευτεροβάθμια) είναι περισσότερο ικανοποιημένοι και λιγότερο μη ικανοποιημένοι από το μέγεθος της χρηματοδότησης που λαμβάνουν, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους διευθυντές, ειδικά των νηπιαγωγείων και των δημοτικών (Πρωτοβάθμια).

2. Καθαριότητα σχολικής μονάδας

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των διευθυντών, το 5% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από την καθαριότητα της σχολικής του μονάδας, το 12,2% είναι ελάχιστα, το 35,1% μέτρια, το 35,1% πολύ και το 12,8% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένο.

Από τον έλεγχο ανεξαρτησίας Chi-Square που πραγματοποιήθηκε μεταξύ των δημογραφικών στοιχείων και του βαθμού ικανοποίησης των διευθυντών σχετικά με την καθαριότητα της σχολικής τους μονάδας, φαίνεται ότι ο τύπος της βαθμίδας της σχολικής μονάδας και το φύλο των διευθυντών επηρεάζουν σε μικρό βαθμό την άποψη τους πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha = 0.05$ [Βαθμίδα εκπαίδευσης σχολικής μονάδας: $\chi^2(48, N = 847) = 67.529, p = 0.033 < \alpha, V = 0.139 < 0.2$] [Φύλο: $\chi^2(4, N = 847) = 18.833, p = 0.001 < \alpha, V = 0.149 < 0.2$]. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι οι προϊσταμένες των νηπιαγωγείων είναι σε μικρότερο ποσοστό ευχαριστημένες με την καθαριότητα της σχολικής τους μονάδας (34%) σε αντίθεση με τους διευθυντές των δημοτικών, των γυμνασίων και των λυκείων που δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό ικανοποιημένοι (49,6%, 53,7% και 54,7% αντίστοιχα). Αναφορικά με το φύλο, οι γυναίκες εμφανίζονται πιο απαιτητικές με την καθαριότητα απ' ότι οι άντρες, καθώς ευχαριστημένες με την καθαριότητα εμφανίζεται μόνο το 41,2%, σε αντίθεση με τους άντρες που ικανοποιημένοι δηλώνει το 55,4%. Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τον μη παραμετρικό έλεγχο σύγκρισης μέσω των *Kruskal-Wallis H* που πραγματοποιήθηκε και εν συνεχεία από τα αλληλόπληλα τεστ *Mann-Whitney U* μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής (με $\text{sig.} < 0.0033$ και $\text{sig.} < 0.025$ αντίστοιχα).

3. Κτιριακές εγκαταστάσεις

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των διευθυντών, το 11,8% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από την κτιριακή εγκατάσταση του σχολείου του, το 18,7% είναι ελάχιστα, το 41,5% μέτρια, το 23,6% πολύ και το 4,4% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένο.

Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι η κατάσταση των κτιριακών υποδομών στη χώρα κυμαίνεται από μέτρια (41,5%) προς καλή (23,6%), με ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό διευθυντών, της τάξεως του 30,5%, να δηλώνει πως δεν είναι αρκετά ικανοποιημένοι με τις υπάρχουσες εγκαταστάσεις. Από τον έλεγχο ανεξαρτησίας Chi-Square και από τον μη παραμετρικό έλεγχο σύγκρισης μέσω των *Kruskal-Wallis* που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ των δημογραφικών στοιχείων και του βαθμού ικανοποίησης των διευθυντών σχετικά με την κτιριακή εγκατάσταση των σχολείων τους, φαίνεται ότι δεν υπάρχει κάποιο είδος συσχέτισης μεταξύ της ανεξάρτητης και των εξαρτημένων μεταβλητών, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha = 0.05$.

4. Έργα συντήρησης

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των διευθυντών, το 14,2% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από τα έργα συντήρησης που έχουν πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια της θητείας τους, το 22,7% είναι ελάχιστα, το 33,8% μέτρια, το 24,3% πολύ και το 5% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένο.

Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 36,9% δεν είναι ικανοποιημένοι από τα έργα συντήρησης που έχουν πραγματοποιηθεί στη σχολική του μονάδα, σε αντίθεση με το 29,3% που εμφανίζεται αρκετά ευχαριστημένο. Η επαγωγική ανάλυση έδειξε ότι δεν υπάρχει κάποιο είδος συσχέτισης μεταξύ της ανεξάρτητης και των εξαρτημένων μεταβλητών, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha = 0.05$.

5. Προμήθειες από εξωτερικούς φορείς

5.1. Προμήθεια εξοπλισμού από Κτιριακές Υποδομές (ΚΤ.ΥΠ)

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των διευθυντών, το 53% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι από την προμήθεια εξοπλισμού από τις Κτιριακές Υποδομές, το 27,6% είναι ελάχιστα, το 14,5% μέτρια, το 4,4% πολύ και το 0,5% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένοι.

Τα αποτελέσματα των επαγωγικών ελέγχων έδειξαν ότι ο τύπος της περιοχής επηρεάζει σε μικρό βαθμό την άποψη τους πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha = 0.05$ [Περιοχή: $\chi^2(20, N = 842) = 434.469, p = 0.023 < \alpha, V = 0.111 < 0.2$]. Πιο συγκεκριμένα, από τα δεδομένα φαίνεται ότι οι διευθυντές ορεινών και νησιωτικών περιοχών δεν είναι τόσο δυσαρεστημένοι

από τον εξοπλισμό που λαμβάνουν ή έχουν λάβει από το ΚΤ.ΥΠ, σε αντίθεση με τους διευθυντές αστικών και ημιαστικών περιοχών. Βέβαια, το ποσοστό των θετικών απόψεων των συγκεκριμένων διευθυντών δεν είναι ιδιαίτερα υψηλό, ωστόσο το ποσοστό των αρνητικών απόψεων είναι εμφανώς πολύ μικρότερο έναντι των άλλων 2 περιοχών, καθώς δυσαρεστημένοι εμφανίζεται οι διευθυντές στις αστικές περιοχές κατά 83,5% στις ημιαστικές κατά 85%, στις ορεινές κατά 54% και στις νησιωτικές κατά 67,8%. Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τον μη παραμετρικό έλεγχο σύγκρισης μέσων τιμών Krsuskal-Wallis H που πραγματοποιήθηκε και εν συνεχεία από τα αλληπάλληλα τεστ Mann-Whitney U μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής (με sig. < 0.0033).

5.2. Προμήθεια γραφικής ύλης

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των διευθυντών, το 5% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από την προμήθεια σε γραφική ύλη, το 9,2% είναι ελάχιστα, το 24,1% μέτρια, το 43% πολύ και το 18,7% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένο.

Φαίνεται ότι ο τύπος της βαθμίδας της σχολικής μονάδας και το φύλο επηρεάζουν σε μέτριο βαθμό την άποψη των διευθυντών πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha = 0.05$ [Βαθμίδα εκπαίδευσης σχολικής μονάδας: $\chi^2(48, N = 845) = 131.494, p = 0.000 < \alpha, V = 0.205 < 0.3$] [Φύλο: $\chi^2(4, N = 845) = 34.512, p = 0.000 < \alpha, V = 0.202 < 0.3$]. Αναφορικά με τη βαθμίδα εκπαίδευσης της σχολικής μονάδας, τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι οι προϊσταμένες των νηπιαγωγείων είναι οι λιγότερο ικανοποιημένες από την προμήθεια σε γραφική ύλη σε σχέση με τους διευθυντές των υπόλοιπων βαθμίδων. Πιο συγκεκριμένα, οι προϊσταμένες των νηπιαγωγείων είναι δυσαρεστημένες κατά 29,1% και ικανοποιημένες κατά 40,5%. Στον αντίποδα, οι υπόλοιποι διευθυντές εμφανίζουν μεγάλα ποσοστά ικανοποίησης πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, καθώς οι διευθυντές δημοτικών είναι ικανοποιημένοι με την προμήθεια γραφικής ύλης κατά 60%, οι γυμνασιάρχες κατά 78,8%, οι λυκειάρχες κατά 72,6% και οι διευθυντές των ΕΠΑ.Λ κατά 87,5%. Αναφορικά με το φύλο, οι γυναίκες εμφανίζονται περισσότερο δυσαρεστημένες σχετικά με την προμήθεια σε γραφική ύλη (19,3%), σε αντίθεση με τους άντρες (8,3%), και στον αντίποδα οι άντρες είναι εμφανώς περισσότερο ικανοποιημένοι (71,3%) σε σχέση με τις γυναίκες (53,2%). Τα αποτελέσματα αυτής της μεταβλητής είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την προηγούμενη μέτρηση, καθώς το πλήθος των γυναικών είναι προϊσταμένες στα νηπιαγωγεία. Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τον μη παραμετρικό έλεγχο σύγκρισης μέσων τιμών Krsuskal-Wallis H που πραγματοποιήθηκε και εν συνεχεία από τα αλληπάλληλα τεστ Mann-Whitney U μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής (με sig. < 0.00054945 και sig. < 0.0033 αντίστοιχα).

5.3. Προμήθεια αναλώσιμων υλικών

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των διευθυντών, το 5,2% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από την προμήθεια σε αναλώσιμα υλικά, το 8,4% είναι ελάχιστα, το 27,9% μέτρια, το 40,7% πολύ και το 17,8% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένο.

Η επαγωγική ανάλυση έδειξε ότι ο τύπος της βαθμίδας της σχολικής μονάδας και το φύλο επηρεάζουν σε μέτριο βαθμό την άποψη των διευθυντών στο συγκεκριμένο θέμα, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha = 0.05$ [Βαθμίδα εκπαίδευσης σχολικής μονάδας: $\chi^2(48, N = 843) = 119.777, p = 0.000 < \alpha, V = 0.200 < 0.3$] [Φύλο: $\chi^2(4, N = 843) = 32.128, p = 0.000 < \alpha, V = 0.195 < 0.2$]. Αναφορικά με τη βαθμίδα εκπαίδευσης της σχολικής μονάδας, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι προϊσταμένες των νηπιαγωγείων είναι οι λιγότερο ικανοποιημένες από την προμήθεια σε αναλώσιμα υλικά σε σχέση με τους διευθυντές των υπόλοιπων βαθμίδων (δυσαρεστημένες κατά 25,4% και ικανοποιημένες κατά 37,8%). Στον αντίποδα, οι υπόλοιποι διευθυντές εμφανίζουν μεγάλα ποσοστά ικανοποίησης στο συγκεκριμένο θέμα (οι διευθυντές δημοτικών ικανοποιημένοι κατά 57,8%, οι γυμνασιάρχες κατά 75,5%, οι λυκειάρχες κατά 69,5% και οι διευθυντές των ΕΠΑ.Λ κατά 79,1%). Αναφορικά με το φύλο, οι γυναίκες εμφανίζονται περισσότερο δυσαρεστημένες με την προμήθεια σε αναλώσιμα υλικά (17,7%), σε αντίθεση με τους άντρες (8,9%), και στον αντίποδα οι άντρες είναι εμφανώς περισσότερο ικανοποιημένοι (68,2%) σε σχέση με τις γυναίκες (50%). Τα αποτελέσματα αυτής της μεταβλητής είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την προηγούμενη μέτρηση, καθώς το πλήθος των γυναικών είναι προϊσταμένες στα νηπιαγωγεία. Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τον μη παραμετρικό έλεγχο σύγκρισης μέσων τιμών Krsuskal-Wallis H και εν συνεχεία από τεστ Mann-

Whitney U μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής (με sig. < 0.00054945 και sig. < 0.0033 αντίστοιχα).

5.4. Προμήθεια αθλητικού υλικού

Κατά τους συμμετέχοντες, το 19,2% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από την προμήθεια σε αθλητικό υλικό, το 17,2% είναι ελάχιστα, το 28,7% μέτρια, το 25,7% πολύ και το 9,1% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένο.

Από την επαγωγική ανάλυση προκύπτει ότι οι διευθυντές που εμφανίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό δυσαρέσκειας είναι οι προϊσταμένες των νηπιαγωγείων, ενώ στον αντίποδα οι διευθυντές των υπόλοιπων βαθμίδων (δημοτικών, γυμνασίων, λυκείων, ΕΠΑ.Λ) δηλώνουν σε υψηλότερα ποσοστά την ικανοποίησή τους, καθώς ο τύπος της βαθμίδας της σχολικής μονάδας και το φύλο είναι οι μεταβλητές που επηρεάζουν σε μέτριο βαθμό την άποψή τους στο συγκεκριμένο θέμα, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha = 0.05$ [Βαθμίδα εκπαίδευσης σχολικής μονάδας: $\chi^2(48, N=835) = 166.508, p = 0.000 < \alpha, V = 0.218 < 0.3$] [Φύλο: $\chi^2(4, N=835) = 50.974, p = 0.000 < \alpha, V = 0.247 < 0.3$]. Έτσι, οι προϊσταμένες των νηπιαγωγείων εμφανίζονται δυσαρεστημένες κατά 66,5% και ικανοποιημένες κατά 11,7%. Στον αντίποδα, οι υπόλοιποι διευθυντές εμφανίζουν μεγάλα ποσοστά ικανοποίησης πάνω στο συγκεκριμένο θέμα καθώς οι διευθυντές δημοτικών είναι ικανοποιημένοι με την προμήθεια γραφικής ύλης κατά 37,9%, οι γυμνασιάρχες κατά 50,3%, οι λυκειάρχες κατά 41% και οι διευθυντές των ΕΠΑ.Λ κατά 34,3%. Αναφορικά με το φύλο, οι γυναίκες εμφανίζονται περισσότερο δυσαρεστημένες σχετικά με την προμήθεια σε αθλητικό υλικό (45,8%), σε αντίθεση με τους άντρες (25,7%), και στον αντίποδα οι άντρες είναι εμφανώς περισσότερο ικανοποιημένοι (44,4%) σε σχέση με τις γυναίκες (26,4%). Τα αποτελέσματα αυτής της μεταβλητής είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την προηγούμενη μέτρηση, καθώς το πλήθος των γυναικών είναι προϊσταμένες στα νηπιαγωγεία. Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τον μη παραμετρικό έλεγχο σύγκρισης μέσω των $Krsuskal-Wallis H$ που πραγματοποιήθηκε και εν συνεχεία από τα αλληπάλληλα τεστ Mann-Whitney U μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής (με sig. < 0.00054945 και sig. < 0.0033 αντίστοιχα).

5.5. Προμήθεια καθαριστικών υλικών

Το 3,3% των διευθυντών δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από την προμήθεια σε καθαριστικά υλικά, το 6,4% είναι ελάχιστα, το 24,3% μέτρια, το 44% πολύ και το 22% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένο.

Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι ένα μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 66% είναι αρκετά ικανοποιημένο με την συγκεκριμένη προμήθεια, σε αντίθεση με το 9,7% που εμφανίζεται δυσαρεστημένο. Από τις συσχετίσεις που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ δημογραφικών στοιχείων και του βαθμού ικανοποίησης των διευθυντών σχετικά με την προμήθεια υλικών καθαρισμού δεν παρατηρήθηκε στατιστική σημαντικότητα σε επίπεδο $\alpha = 0.05$.

6. Εξοπλισμός εγκαταστάσεων

Οι απαντήσεις στην ενότητα αυτή αφορούν την ικανοποίηση των διευθυντών προϊσταμένων ως προς τον υπάρχοντα εξοπλισμό στις σχολικές μονάδες κατά τη στιγμή της λήψης των δεδομένων της έρευνας.

6.1. Εξοπλισμός αιθουσών διδασκαλίας με σύγχρονα εποπτικά μέσα

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των διευθυντών, το 19,5% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από τον εξοπλισμό των αιθουσών διδασκαλίας με σύγχρονα εποπτικά μέσα, το 18% είναι ελάχιστα, το 29% μέτρια, το 26,5% πολύ και το 6,9% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένο.

Ο έλεγχος ανεξαρτησίας Chi-Square έδειξε ότι μόνον το φύλο και η βαθμίδα της σχολικής μονάδας φαίνεται να επηρεάζουν σε μέτριο βαθμό τις απόψεις των συμμετεχόντων. Από την επαγωγική ανάλυση προκύπτει ότι οι διευθυντές που εμφανίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό δυσαρέσκειας είναι οι προϊσταμένες των νηπιαγωγείων, ενώ οι διευθυντές των υπόλοιπων βαθμίδων (δημοτικών, γυμνασίων, λυκείων, ΕΠΑ.Λ) δηλώνουν σε υψηλότερα ποσοστά την ικανοποίησή τους (κατά μέσον όρο 40,3%).

6.2. Εξοπλισμός εργαστηρίων

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των διευθυντών, το 16,8% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από τον εξοπλισμό των εργαστηρίων, το 17,1% είναι ελάχιστα, το 34,5% μέτρια, το 26,5% πολύ και το 5,2% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένο.

Και στην περίπτωση αυτή ο τύπος της βαθμίδας της σχολικής μονάδας και το φύλο επηρεάζουν σε μικρό βαθμό την άποψή τους πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha = 0.05$ [Βαθμίδα εκπαίδευσης σχολικής μονάδας: $\chi^2 (44, N= 638) = 86.994, p = 0.000 < \alpha, V = 0.179 < 0.2$] [Φύλο: $\chi^2 (4, N= 638) = 12.736, p = 0.013 < \alpha, V = 0.141 < 0.2$]. Έτσι, προκύπτει ότι οι διευθυντές που εμφανίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό δυσαρέσκειας είναι οι διευθυντές των δημοτικών σε σχέση με τους διευθυντές των υπόλοιπων βαθμίδων (γυμνασίων, λυκείων, ΕΠΑ.Λ) που δηλώνουν σε μεγαλύτερα ποσοστά την ικανοποίησή τους (κατά μ.ο 38,3%). Αναφορικά με το φύλο, οι γυναίκες εμφανίζονται περισσότερο δυσαρεστημένες σχετικά με τον εξοπλισμό των εργαστηρίων (30,4%), σε αντίθεση με τους άντρες (39,1%), και στον αντίποδα οι άντρες είναι ελαφρώς περισσότερο ικανοποιημένοι (33,5%) σε σχέση με τις γυναίκες (28,9%). Οι μετρήσεις αυτές επαληθεύτηκαν με τον μη παραμετρικό έλεγχο σύγκρισης μέσων τιμών Krsuskal-Wallis H που πραγματοποιήθηκε και εν συνεχεία από τα αλληπάλληλα τεστ Mann-Whitney U μεταξύ των κατηγοριών της εξαρτημένης μεταβλητής (με sig. < 0.00054945 και sig. < 0.0033 αντίστοιχα).

6.3. Εξοπλισμός αίθουσας πληροφορικής

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των διευθυντών, το 19,9% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από τον εξοπλισμό της αίθουσας πληροφορικής, το 13,9% είναι ελάχιστα, το 27,3% μέτρια, το 26,9% πολύ και το 11,9% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένο.

Στην περίπτωση αυτή τρεις από τις μεταβλητές (περιοχή, βαθμίδα εκπαίδευσης, φύλο) δείχνουν να επηρεάζουν σημαντικά το βαθμό ικανοποίησης των διευθυντικών στελεχών, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha = 0.05$ [Περιοχή: $\chi^2 (20, N= 772) = 30.710, p = 0.049 < \alpha, V = 0.107 < 0.2$] [Βαθμίδα εκπαίδευσης σχολικής μονάδας: $\chi^2 (48, N= 772) = 237.576, p = 0.000 < \alpha, V = 0.287 < 0.3$] [Φύλο: $\chi^2 (4, N= 772) = 78.137, p = 0.000 < \alpha, V = 0.318 > 0.3$]. Προκύπτει, λοιπόν, ότι οι διευθυντές που εμφανίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό δυσαρέσκειας είναι οι προϊσταμένες των νηπιαγωγείων, ενώ στον αντίποδα οι διευθυντές των υπόλοιπων βαθμίδων (δημοτικών, γυμνασίων, λυκείων, ΕΠΑ.Λ, Εργαστηριακών Κέντρων) δηλώνουν σε μεγαλύτερα ποσοστά την ικανοποίησή τους (κατά μ.ο. 45,3%). Επιπρόσθετα, παρατηρείται ότι οι διευθυντές ορεινών και ημι-ορεινών περιοχών αντιμετωπίζουν περισσότερα προβλήματα με τον εξοπλισμό των αιθουσών πληροφορικής, σε σχέση με τους διευθυντές των υπόλοιπων περιοχών.

6.4. Εξοπλισμός σε αθλητικό υλικό

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των διευθυντών, το 18,2% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από τον εξοπλισμό σε αθλητικό υλικό, το 19,4% είναι ελάχιστα, το 30,6% μέτρια, το 24,6% πολύ και το 7,2% δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένο.

Ο έλεγχος ανεξαρτησίας έδειξε ότι και στην περίπτωση αυτή ο τύπος της βαθμίδας της σχολικής μονάδας και το φύλο των συμμετεχόντων επηρεάζουν σε μέτριο βαθμό την άποψή τους πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha = 0.05$ [Βαθμίδα εκπαίδευσης σχολικής μονάδας: $\chi^2 (48, N= 814) = 207.928, p = 0.000 < \alpha, V = 0.253 < 0.3$] [Φύλο: $\chi^2 (4, N= 814) = 61.916, p = 0.000 < \alpha, V = 0.276 < 0.3$]. Ως εκ τούτου, οι διευθυντές που εμφανίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό δυσαρέσκειας είναι οι προϊσταμένες των νηπιαγωγείων, ενώ οι διευθυντές των υπόλοιπων βαθμίδων (δημοτικών, γυμνασίων, λυκείων, ΕΠΑ.Λ) δηλώνουν σε υψηλότερα ποσοστά την ικανοποίησή τους (κατά μ.ο 34,85%).

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ	Καθόλου	Ελάχιστα	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα
Χρηματοδότηση	16,5%	24,2%	45,1%	12,6%	1,7%
	(40,7%)			(14,3%)	
Κτιριακές εγκαταστάσεις	11,8%	18,7%	41,5%	23,6%	4,4%
	(30,5%)			(28%)	
Έργα συντήρησης	14,2%	22,7%	33,8%	24,3%	5%
	(36,9%)			(29,3%)	
	5%	12,2%	35,1%	35,1%	12,8%

Καθαριότητα σχολικής μονάδας	(17,2%)			(47,9%)	
	Εξοπλισμός				
Προμήθεια εξοπλισμού από Κτιριακές Υποδομές	53%	27,6%	14,5%	4,4%	0,5%
	(80,6%)			(4,9%)	
Εξοπλισμός αιθουσών διδασκαλίας με σύγχρονα εποπτικά μέσα	19,5%	18%	29%	26,5%	6,9%
	(37,5)			(33,4%)	
Εξοπλισμός εργαστηρίων	16,8%	17,1%	34,5%	26,5%	5,2%
	(33,9%)			(31,7%)	
Εξοπλισμός αίθουσας πληροφορικής	19,9%	13,9%	27,3%	26,9%	11,9%
	(33,8%)			(38,8%)	
Εξοπλισμός σε αθλητικό υλικό	18,2%	19,4%	30,6%	24,6%	7,2%
	(37,6%)			(31,8%)	
Προμήθειες					
Προμήθεια γραφικής ύλης	5%	9,2%	24,1%	43%	18,7%
	(14,2%)			(61,7%)	
Προμήθεια αναλώσιμων υλικών	5,2%	8,4%	27,9%	40,7%	17,8%
	(13,6%)			(58,5%)	
Προμήθεια αθλητικού υλικού	19,2%	17,2%	28,7%	25,7%	9,1%
	(36,4%)			(34,8%)	
Προμήθεια καθαριστικών υλικών	3,3%	6,4%	24,3%	44%	22%
	(9,7%)			(66%)	

Πίνακας 2. Συγκεντρωτικός πίνακας απαντήσεων διευθυντών

Συζήτηση των αποτελεσμάτων - Συμπεράσματα

Η παρούσα μελέτη αποτυπώνει τις αντιλήψεις των διευθυντών σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, σχετικά με τις λειτουργικές δαπάνες, την επάρκεια των εγκαταστάσεων και υλικοτεχνικών υποδομών και –κατ’ επέκτασιν- τη συντήρηση των σχολικών μονάδων περί τα τέλη της περιόδου της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Ειδικότερα, διερευνήθηκε ο βαθμός ικανοποίησης των διευθυντών-προϊσταμένων ως προς έξι παράγοντες που περιελάμβαναν το ύψος της χρηματοδότησης των λειτουργικών αναγκών, το επίπεδο των υφισταμένων κτηριακών εγκαταστάσεων, τα εν εξελίξει έργα συντήρησης και τον βαθμό καθαριότητάς τους και τέλος, τον εξοπλισμό παγίων και την δυνατότητα προμήθειας αναλωσίμων.

Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων φαίνεται ότι ο βαθμός ικανοποίησής τους σχετικά με την καθαριότητα της σχολικής μονάδας, τις προμήθειες (γραφική ύλη, αναλώσιμα υλικά, καθαριστικά υλικά) και τον εξοπλισμό των αιθουσών πληροφορικής, κυμαίνεται από μέτρια προς ικανοποιητικά επίπεδα. Στον αντίποδα, ο βαθμός ικανοποίησής τους σχετικά με τις κτιριακές εγκαταστάσεις, τα έργα συντήρησης, την προμήθεια εξοπλισμού από τις Κτιριακές Υποδομές (ΚΤ.ΥΠ), την προμήθεια και εξοπλισμό σε αθλητικό υλικό, τον εξοπλισμό των αιθουσών με σύγχρονα μέσα διδασκαλίας και τον εξοπλισμό των εργαστηρίων, κυμαίνεται από μέτρια προς ανεπαρκή επίπεδα. Συνοπτικά, τα διατιθέμενα από το κράτος κονδύλια ήταν περιορισμένα λόγω της οικονομικής στενότητας που δημιούργησε η κρίση και δεν ήταν αρκετά, ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες των σχολικών μονάδων. Βέβαια, υπάρχουν μεταξύ των συμμετεχόντων αρκετές διαφοροποιήσεις ως προς την αντίληψη της έννοιας της επάρκειας των έξι παραγόντων, οι οποίες είναι συνάρτηση αφενός μεν της βαθμίδας και του κύκλου εκπαίδευσης και των αναγκών που συνεπάγεται αυτή, αφετέρου του φύλου των συμμετεχόντων και της διαφοροποιημένης ανά φύλο αντίληψης για τον κάθε παράγοντα. Ειδικότερα, παρατηρήθηκε η ανάγκη για καλύτερο και πληρέστερο εξοπλισμό των μονάδων προσχολικής εκπαίδευσης, οι οποίες εκ της φύσεως του αντικειμένου και της μεθοδολογίας διδασκαλίας τους έχουν ανάγκη από περισσότερα αναλώσιμα υλικά και γραφική ύλη, αλλά και οι ανάγκες εξοπλισμού ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών με λίγους

κατά κανόνα μαθητές με ηλεκτρονικό εξοπλισμό και αναλώσιμα. Επίσης, οι γυναίκες –και κυρίως οι προϊσταμένες των νηπιαγωγείων- έχουν διαφορετική αντίληψη για την καθαριότητα και επιμένουν στον παράγοντα αυτό, αφού παίζει ιδιαίτερο ρόλο στις μικρές ηλικίες, όταν τα παιδιά δεν είναι ακόμη ικανά να προσέξουν μόνα τους την τήρηση των κανόνων υγιεινής και καθαριότητας.

Τα μειωμένα ποσά που διατίθενται από τους δήμους για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών των σχολικών μονάδων είναι απόρροια της γενικότερης ένδειας δημοσίων πόρων και επαληθεύουν τα σχετικά στοιχεία τόσο της ΕΛΣΤΑΤ όσο και τις πληροφορίες από τους αναρτημένους προϋπολογισμούς του ΥΠΑΙΘ, σχετικά με τη μείωση της χρηματοδότησης της ελληνικής εκπαίδευσης στην περίοδο από το 2012 έως και το 2020.

Περιορισμοί της παρούσας έρευνας

Τα δεδομένα της παρούσας έρευνας είναι σημαντικά διότι ανανεώνουν και επικαιροποιούν τις πληροφορίες που λαμβάνονται από το πεδίο. Βασίζονται στην αντίληψη που διαμορφώνουν οι διευθυντές-προϊστάμενοι των σχολικών μονάδων από τον τρόπο με τον οποίο βιώνουν και το νόημα που αποδίδουν στα προβλήματα της καθημερινής εκπαιδευτικής πρακτικής στις σχολικές μονάδες που διοικούν. Ωστόσο, δεν παρέχουν μια πλήρη εκτίμηση αναφορικά με το απαραίτητο ύψος χρηματοδότησης των λειτουργικών αναγκών κάθε σχολικής μονάδας. Με άλλα λόγια, το ίδιο κράτος [μέσω των δήμων] δεν έχει προσδιορίσει με σαφήνεια πως έχει κοστολογήσει κάθε ανάγκη και τι κονδύλια διαθέτει γι' αυτήν στη σχολική μονάδα, πως αποτιμά τα πάγια, πως αποσβεννύει το κόστος κατασκευής και συντήρησης των εγκαταστάσεων και γενικότερα πως και κατά πόσον μπορεί να έχει ολοκληρωμένη εικόνα για τις ανάγκες χρηματοδότησης των λειτουργικών αναγκών. Το στοιχείο αυτό έχει επισημανθεί και σε προηγούμενες έρευνες (Γεωργόπουλος, 2009 * Αργυροπούλου και Γκαραβέλλας, 2019) και μπορεί να αποτελέσει αφορμή για περαιτέρω διερεύνηση.

Βιβλιογραφία

- Αργυροπούλου, Ε. (2015). *Προσεγγίζοντας το αβέβαιο μέλλον: Η λειτουργία του Προγραμματισμού στην Εκπαίδευση*, εκδόσεις Δίσιγμα
- Αργυροπούλου, Ε. (2012). Η οικονομική διαχείριση της σχολικής μονάδας και ο ρόλος του Διευθυντή, στο Μ. Νικολαΐδου (εκδ.) *Εκπαιδευτική Ηγεσία. Ε, και*; Αθήνα, εκδοτικός όμιλος ΙΩΝ, 228-244
- Argyropoulou, E. (2009). Financial Management in Greek State Schools, *International Studies in Educational Administration*, 37 (2), 111-124
- Αργυροπούλου, Ε. και Γκαραβέλλας, Ε. (2019). Αντιλήψεις των προέδρων των ενιαίων Σχολικών Επιτροπών ΟΤΑ (του Ν.3852/2010) για τους κινδύνους διαφθοράς στη διαχείριση των κονδυλίων για τις σχολικές μονάδες, *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, ΙΗ, 17, 138-159
- Γεωργόπουλος, Ι. (2009). Οικονομικοί πόροι-δαπάνες και ανάπτυξη της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην περιφέρεια Ηπείρου, διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, διαθέσιμο στο www.ekt/didaktorika.gr/eadd/handle/10442/237633
- Caldwell, B.J. (1993). The changing role of the school principal a review of developments in Australia and New Zealand, in C. Dimmock (ed.) *School-based Management and School Effectiveness*, London and N. York, Routledge, 165-184
- Cuttance, P. (1993). School development and review in an Australian state education system, in C. Dimmock (ed.) *School-based Management and School Effectiveness*, London and N. York, Routledge, 142-164

- Dimmock, C. (1993, ed.). *School-based Management and School Effectiveness*, London and N. York, Routledge
- Friedman, B., Friedman, M. & Markow, D. (2008). Predictors of principals' satisfaction with their schools, *Journal of Educational Administration*, 46 (5), 598-612
- Johnes, J. (2015). Operational Research in Education, *European Journal of Operational Research*, 243, 683-696. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ejor.2014.10.043>
- Knight, B. (1993). Delegated Financial Management and School Effectiveness, in C. Dimmock (ed.) *School-based Management and School Effectiveness*, London and N. York, Routledge, 114-141
- Levačić, R. (1994 ed.). *Financial Management in Schools*, Milton Keynes, Open University Press
- Λιναρδής, Α., Παπαγιαννόπουλος, Κ. και Καλησπεράτη, Ε. (2011). Η Διαδικτυακή Έρευνα. Πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα και εργαλεία διεξαγωγής διαδικτυακών ερευνών. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική σελίδα: https://www.ekke.gr/publication_files/i-diadiktiaki-ereuna-pleonektimata-mionektimata-kai-ergalia-diexagogy-diadiktiakon-ereunon
- Liu, Y. & Bellibas, M. S. (2018). School factors that are related to school principal's job satisfaction and organizational commitment, *International Journal of Educational Research*, 90, 1-19, <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2018.04.002>
- Mulford, B. (2003). School Leaders: challenging roles and impact on teachers and school effectiveness, OECD commissioned paper, <https://www.oecd.org/education/school/2635399.pdf>
- Σαΐτης, Χ. (2000). Η συμβολή της Σχολικής Επιτροπής στην αποτελεσματική λειτουργία της σχολικής μονάδας, *Διοικητική Ενημέρωση*, 17, 28-49

Πηγές

Ν. 3852/7.6.2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ 87, τεύχος Α)

Ιστότοποι

ΕΛΣΤΑΤ (2019) ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΕΡΕΥΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ, ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΒΑΘΜΙΑΔΑ) ΤΩΝ ΕΤΩΝ 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ στο <https://www.statistics.gr/documents/20181/d3c252b2-8a6f-94e9-d705-4c1771a01943>

Eurydice. (2020). Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική σελίδα: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/funding-education-33_el

Υπουργείο Εσωτερικών (ΥΠ.ΕΣ). Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική σελίδα: <https://www.ypes.gr>

Από αυτά με κωδικό Ξ2224 η επιχορήγηση στις σχολικές επιτροπές ανήλθε σε 35.000€

Δευτεροβάθμια [19-220]= 1.565.325.643,46

Από αυτά με κωδικό Ξ2224 η επιχορήγηση στις σχολικές επιτροπές ανήλθε σε 31.530€

2018⁹: *Πρωτοβάθμια [19-210]= 1.566.898.231,*

Από αυτά με κωδικό Ξ2224 η επιχορήγηση στις σχολικές επιτροπές ανήλθε σε 46.260,00€

Δευτεροβάθμια [19-220]= 1.617.471.904,20

Από αυτά με κωδικό Ξ2224 η επιχορήγηση στις σχολικές επιτροπές ανήλθε σε 62.750,00€

γ. **2020¹⁰** [έτος πραγματοποίησης της έρευνας]: Στον Προϋπολογισμό 2020 οι δαπάνες για τις δυο βαθμίδες παρουσιάζονται αθροιστικά σ' έναν ενιαίο κωδικό [1019-206-0000000] - Γενική Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Κατά το έτος αυτό, παρατηρείται μικρή αύξηση, ωστόσο δεν γίνεται σαφές αν αυτή αφορά την Πρωτοβάθμια, τη Δευτεροβάθμια ή την Ειδική Αγωγή.

Εν συνόλω: 3.469.230.850,57.

Από αυτά [με κωδικό δαπάνης C2310401004] η επιχορήγηση σε Ο.Τ.Α. α' βαθμού για τις σχολικές επιτροπές ανήλθε σε 105.570,00€.

[Ε%9C%CE%92%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%A3_2017_6%CE%94%CE%A9%CE%A74653%CE%A0%CE%A3-%CE%9A%CE%91%CE%94.pdf](#)

9

https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/12_%CE%94%CE%95%CE%9A%CE%95%CE%9C%CE%92%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%A3_2018_6%CE%99%CE%A1%CE%9A4653%CE%A0%CE%A3-%CE%9D%CE%A6%CE%A6.pdf

10

https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2020/2020_12_%CE%94%CE%95%CE%9A%CE%95%CE%9C%CE%92%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%A3_6%CE%93%CE%A5%CE%A346%CE%9C%CE%A4%CE%9B%CE%97-3%CE%9D8.pdf